

OŚRODEK BADAŃ NAD MIGRACJAMI
CENTRE OF MIGRATION RESEARCH

Poakcesyjna emigracja Polaków do Wielkiej Brytanii – dlaczego tak liczna?

Marek Okólski

Ośrodek Badań nad Migracjami UW

11 grudnia 2014

Poakcesyjna emigracja Polaków do Wielkiej Brytanii – dlaczego tak liczna?

Prezentacja oparta na artykule:

Marek Okólski & John Salt, „**POLISH EMIGRATION TO THE UK AFTER 2004; WHY DID SO MANY COME?**”

(artykuł wczoraj ukazał się w *Central and East European Migration Review*, no. 2 (4), 2014, w wersji *on-line*:

<http://ceemr.uw.edu.pl/articles/polish-emigration-uk-after-2004-why-did-so-many-come>)

Poakcesyjna emigracja Polaków do Wielkiej Brytanii – dlaczego tak liczna?

1. Wprowadzenie
2. O statystykach, czyli poszukiwaniu prawdy
3. Ilu Polaków przybyło do Wielkiej Brytanii od 1 maja 2004 r.?
4. Ilu ich mieszka i pracuje w tym kraju?
5. Główne czynniki migracji poakcesyjnej
6. Wnioski i dyskusja

Poakcesyjna emigracja Polaków do Wielkiej Brytanii – dlaczego tak liczna?

Co interesującego dla badacza migracji jest we współczesnym odpływie ludności z PL do UK (i napływie do UK z PL)?

Poakcesyjna emigracja Polaków do Wielkiej Brytanii – dlaczego tak liczna?

Podstawowa konkluzja

w odpowiedzi na pytanie, „dlaczego tak liczna?”

3x „right”

(„right people, right place, right circumstances”)

Czy rzeczywiście „tak liczna”?

Polskie statystyki i szacunki emigracji do Wielkiej Brytanii (UK)

- **Urzędowa emigracja (*flows*)**
  - 1998-2002 – 200 osób rocznie
  - 2004-2012 – 6.100 osób rocznie (łącznie około **55.000**)
- **„(e)Migracja czasowa” (*stocks*)**
  - 2002 – 23.700 w UK (nieobecni w PL pow. 2 miesięcy), w tym 15.000 w UK pow. 1 roku
  - 2012 – 637.000 w UK (nieobecni w PL pow. 3 miesięcy), w tym 495.000 w UK pow. 1 roku (*szacunek oparty m.in. na danych spisów*)
- **Przyrost zasobu emigrantów „czasowych” (pow. 1 roku): 1 maja 2004 – 31 grudnia 2012 = ok. **470.000** osób (ok. 580.000 pow. 3 mies.)**

Brytyjskie statystyki i szacunki imigracji z Polski

- **5 źródeł danych:**

- (przed 1 maja 2004) Seasonal Agricultural Workers Scheme + work permits (dla wysoko wykwalifikowanych) → np. w 2003: **3.000 + 1.700**
- IPS (urzędowa podstawa do oceny imigracji; wyrażony na granicy zamiar pozostania w UK powyżej 1 roku) → *flows* (2004-2012: **396.000** imigrantów, ale 165.000 emigrantów; najwięcej imigrantów w 2007: 88.000)
- WRS (statystyka podejmujących pracę z A8, bez samozatrudnionych; czynna w 2004-2011) → *flows* (razem **705.900**); oceny odsetka osób nie rejestrujących podjęcia pracy: 36-42% → ogólna ocena napływu siły roboczej: **920.000** (plus samozatrudnieni; wg LFS 14%)
- NINo (statystyka ubezpieczeń; podstawa – adres i prawo do pracy w UK) → *flows* (*bliżej – na kolejnym slajdzie*)
- LFS (kwartalny sondaż; podstawa – przebywanie w UK powyżej 6 mies.) → *stocks* (2004: **47.600** → 2013: **678.900**; maksimum w 2012: 713.200)
- Census (kompletne zrachowanie mieszkańców, z wyróżnieniem urodzonych poza UK lub cudzoziemców) → *stocks* (*bliżej – na dalszym slajdzie*)

National Insurance number (NINo)

Year	NINo
2002	4735
2003	9461
2004	38425
2005	144807
2006	192105
2007	242584
2008	152275
2009	85859
2010	74826
2011	84149
2012	80475
2013	111449

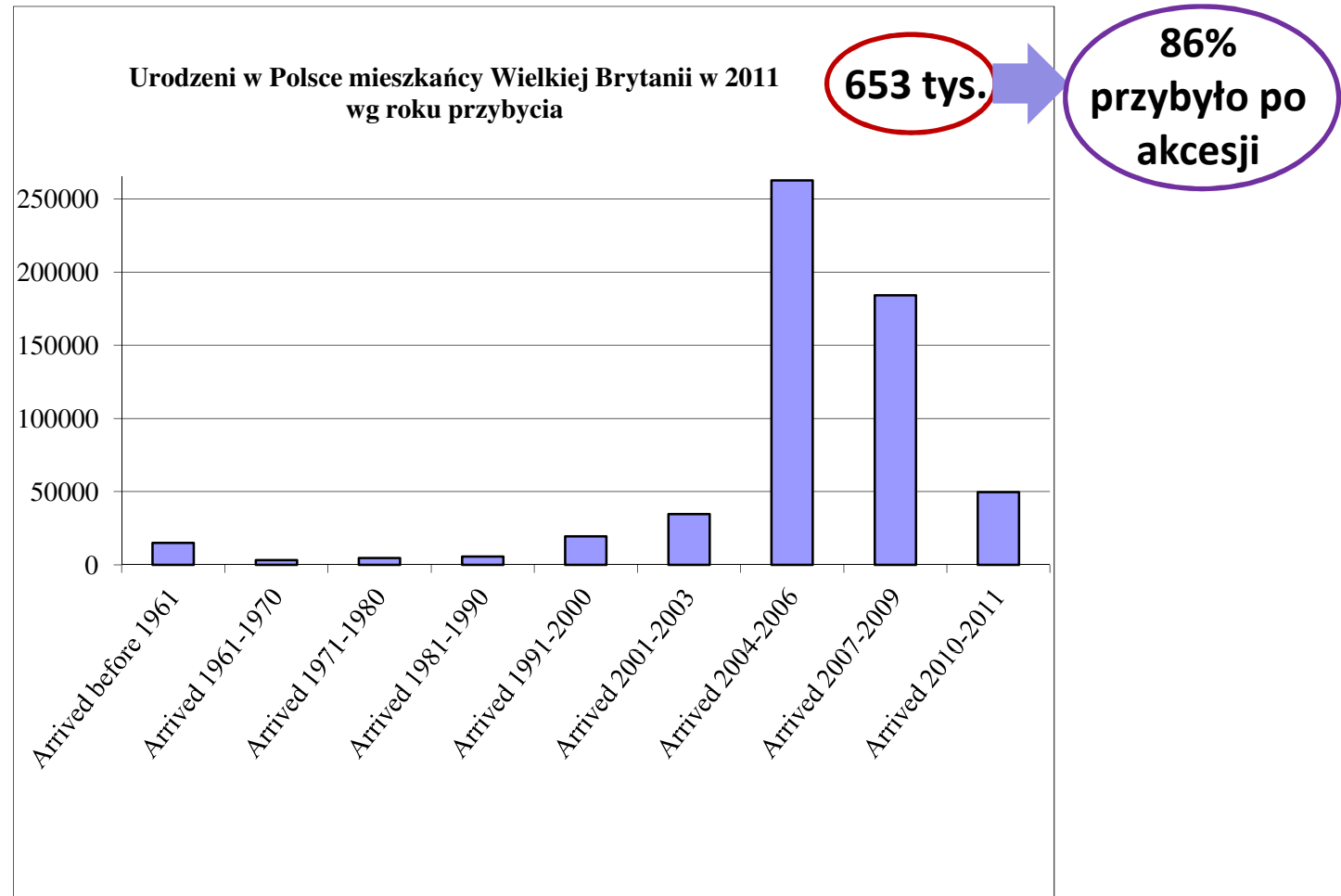
W latach 2004-2013 w systemie zarejestrowało się **1.206.954** dorosłych obywateli Polski, ale część mieszkających (lub pracujących) po akcesji mogła to zrobić wcześniej

co oznacza ta liczba?

Cudzoziemiec rejestrujący się w systemie musi mieszkać w Wielkiej Brytanii i mieć prawo do pracy lub studiowania na jej terytorium.

The **National Insurance number** is a number used in the United Kingdom in the administration of the National Insurance or social security system. It is also used for some purposes in the UK tax system. The number is described by the United Kingdom government as a "personal account number". Because it is the only number allocated to almost **every adult** resident of the country, it is used for some limited purposes to check identity.

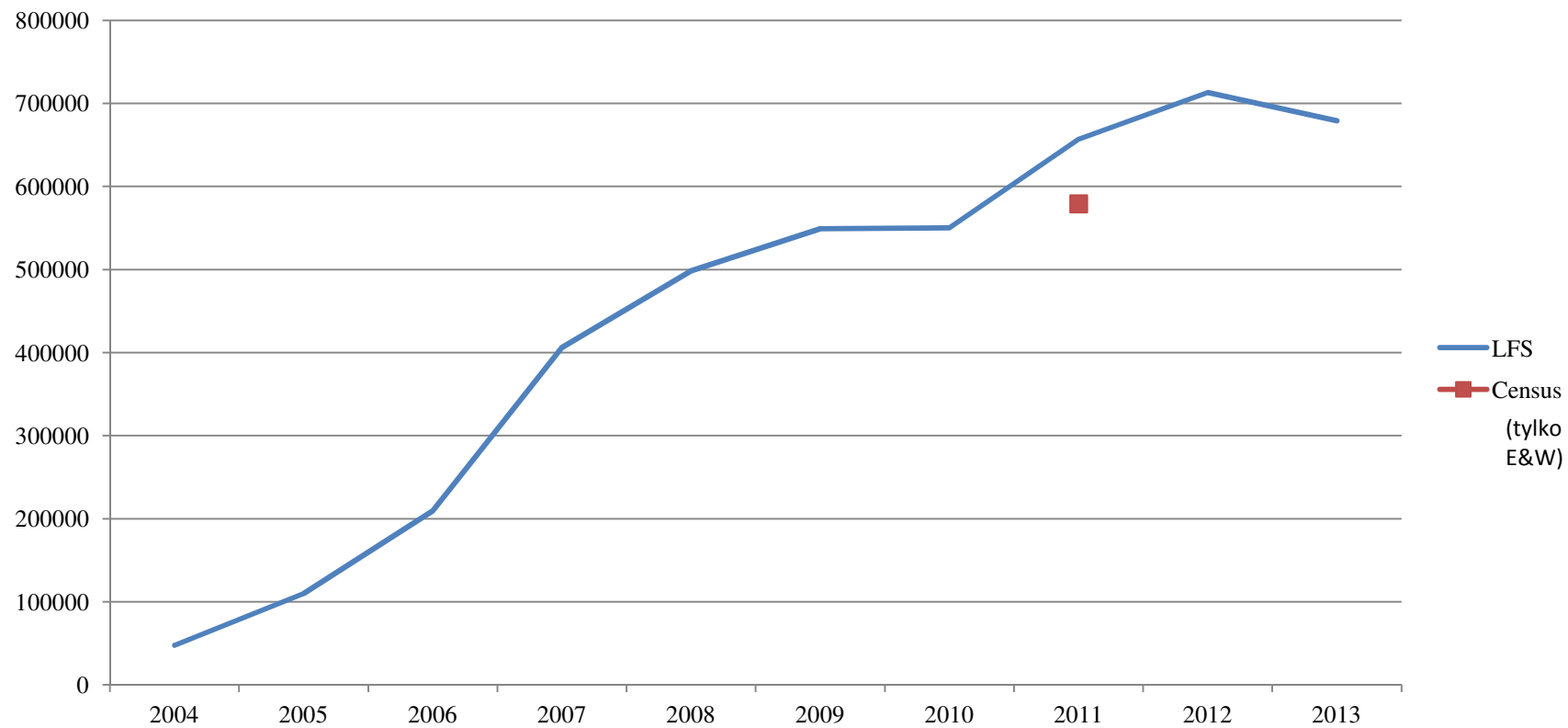

England and Wales in 2011: India was top of the list with 694,000 usual residents, followed by Poland with **579,000**

Of the seven per cent (369,000) people in Scotland who were not born in the UK, 15 per cent (**55,000**) were born in Poland

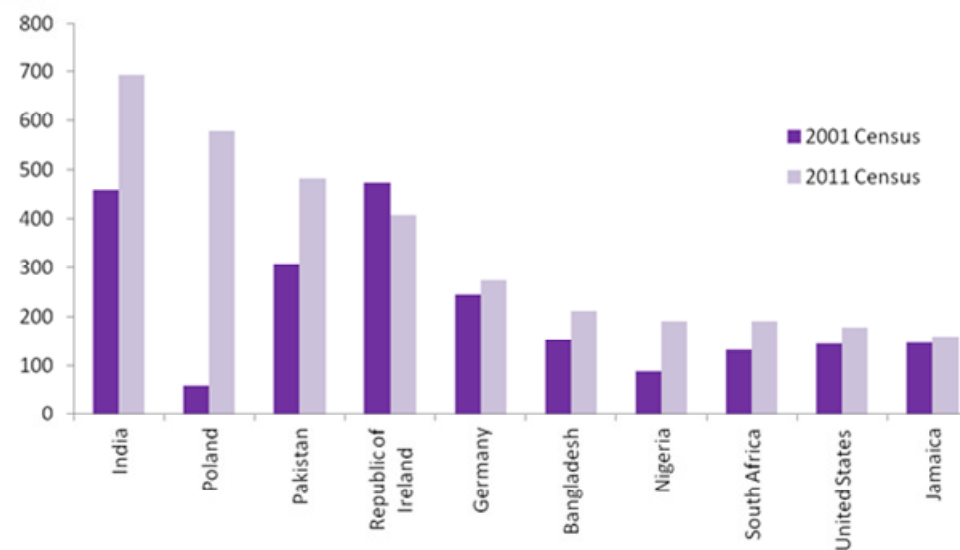
The most common country of birth of non-UK /Ireland residents in Northern Ireland was Poland (**19,658** residents)

Polscy obywatele mieszkający w UK; LFS (annual) oraz Population Census 2011

2011 Rank in E&W	Country of birth	2001 Census (Thousands)	Per cent of non- UK born residents in 2001	2011 Census (Thousands)	Per cent of non- UK born residents in 2011	Per cent of all residents in 2011
1	India	456	9.8	694	9.2	1.2
2	Poland	58	1.3	579	7.7	1.0
3	Pakistan	308	6.6	482	6.4	0.9
4	Republic of Ireland	473	10.2	407	5.4	0.7
5	Germany	244	5.2	274	3.6	0.5
6	Bangladesh	153	3.3	212	2.8	0.4
7	Nigeria	87	1.9	191	2.5	0.3
8	South Africa	132	2.8	191	2.5	0.3
9	United States	144	3.1	177	2.4	0.3
10	Jamaica	146	3.1	160	2.1	0.3
	All other non-UK born	2,442	52.6	4,138	55.1	7.4
	Total non- UK born	4,643	100	7,505	100	13.4

Thousands

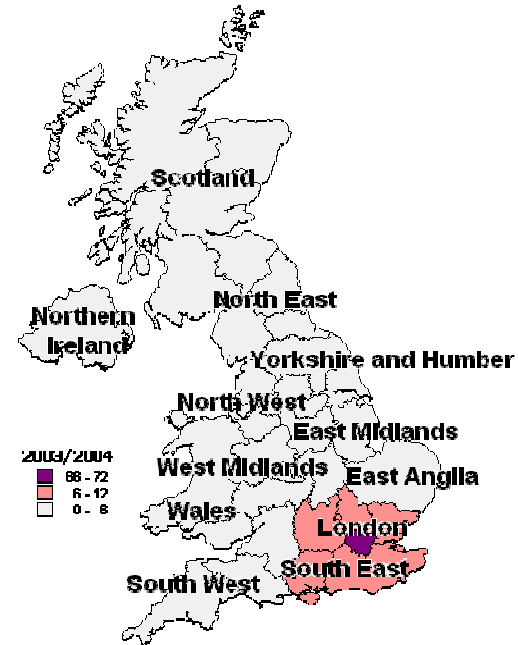
**Polacy zrobili różnicę
w UK (dane dla E&W)**

Polacy w UK: „z dnia na dzień” → z Londynu na cały kraj

- (1) 2003/2004 **69%** w Londynie
- (2) 2004/2005 **33%** w Londynie
- (3) 2005/2006 **21%** w Londynie

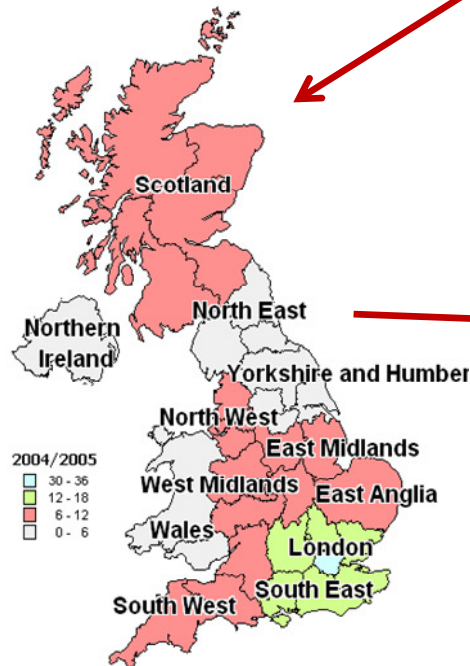
(1)

2003/2004

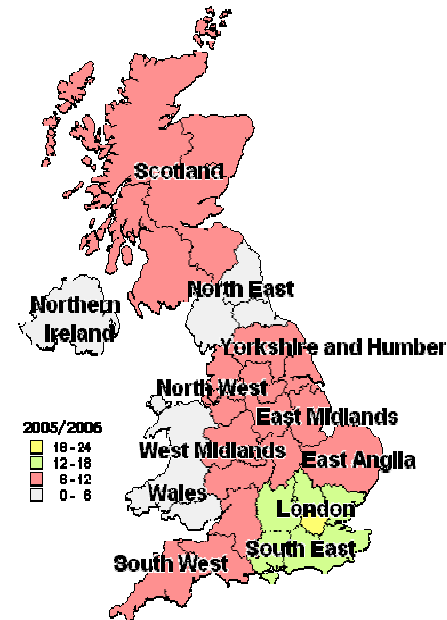
(2)

2004/2005

(3)

2005/2006

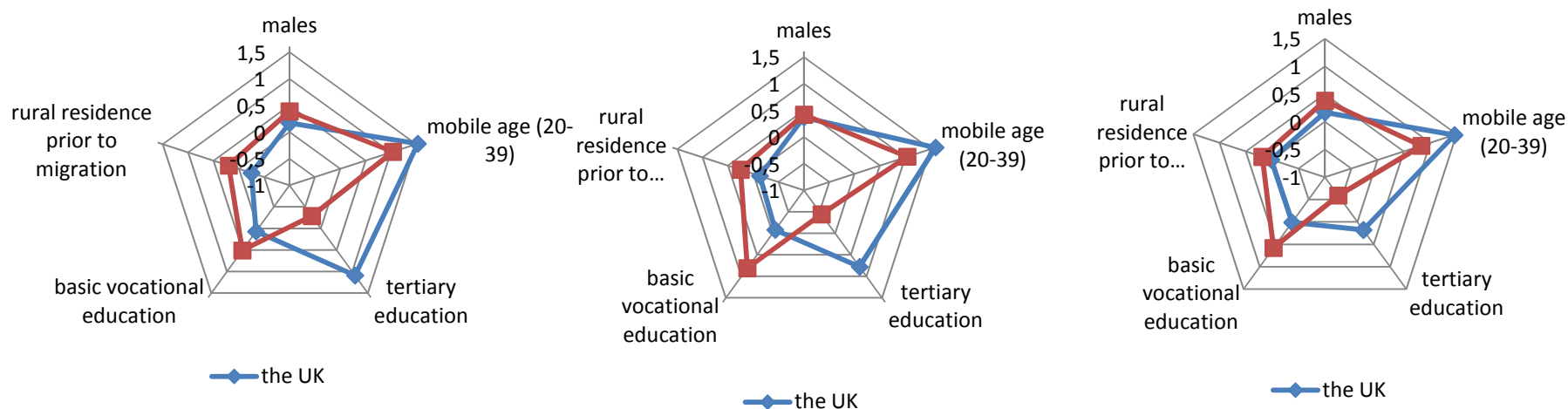

Kim są polscy migranci w UK?

Charakterystyka migranta	1999-2004			2004-2007			2008-2011		
	Wszystkie kraje	U.K.	Niemcy	Wszystkie kraje	U.K.	Niemcy	Wszystkie kraje	U.K.	Niemcy
Płeć (mężczyzna)	0,2	0,17	0,39	0,35	0,37	0,42	0,32	0,17	0,38
Wiek ("mobilny", 20-39)	0,97	1,53	1,04	1,32	1,6	1,04	1,14	1,46	0,83
Wiek ("młodzieżowy", 20-24)	1,56	3,2(!)	·	1,84	2,78(!)	·	1,92	2,98(!)	·
Wiek ("pomobilny", 40-44)	0,29	-0,69	·	-0,07	-0,42	·	0,06	-0,33	·
Wykształcenie (wyższe)	0,02	1,09	-0,29	0,27	0,78	-0,44	-0,14	0,18	-0,59
Wykształcenie (zasadnicze zawodowe)	0,34	0,07	0,51	0,29	-0,08	0,80	0,35	0,01	0,58
Miejsce zamieszkania (wieś)	0,15	-0,25	0,20	-0,05	0,11	0,25	-0,09	-0,01	0,19

W tabeli podano WSM (miary selektywności). WSM > +0,4 oznacza silną nadreprezentację danej charakterystyki wśród migrantów w stosunku do mieszkańców Polski; WSM < -0,2 oznacza silną niedoreprezentację.

Współczynnik selektywności migracji (WSM)

**Charakterystyki
imigrantów z Polski na
brytyjskim rynku pracy
na tle 25 najliczniejszych
grup cudzoziemców oraz
Brytyjczyków (2006)**

Cecha	Polacy	Miejsce Polaków	Pierwsi	Ostatni	Brytyj- czycy
Populacja (w tys.)	318	4	52.980	60	52.980
Średnia wielkość gospodarstwa domowego	2,8	2	2,4	5,1	3,0
Stopa zatrudnienia (%)	85	3-4	88	19	78
% nieaktywnych zawodowo	11	2-3	8	71	18
Stopa bezrobocia (%)	4	7-9	2	10	4
Samozatrudnieni wśród aktywnych zawodowo (%)	13	15-16	3	35	13
Średni wiek ukończenia procesu edukacji	20,5	6	21,5	16,5	17,5
Średnia stawka brutto za godz (£)	7,3	26	17,1	7,3	11,1
Średnia ilość przepracowanych godzin w tygodniu	41,5	2	32	42,0	36,5
Średni tygodniowy dochód brutto wśród aktywnych zawodowo (£)	15.750	23	37.250	13.700	21.250
Średni podatek i składki na ubezpieczenia zdrowotne (£)	94,4	23	281,6	88,9	140,6
% ubiegających się o zasiłek dla bezrobotnych	0	1-4	0	5	1
% ubiegających się o zasiłek zdrowotny lub dla osób niepełnosprawnych	0	1	0	10	6
% ubiegających się o zasiłek na dziecko	12	2-3	10	40	14
% mieszkających w mieszkaniach socjalnych	8	4	5	5	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy *Institute for Public Policy Research* (2007) w oparciu o dane *Labour Force Survey* 2006

Czym zajmują się polscy migranci w UK?

„Nowoprzybyli” wg spisu 2011:

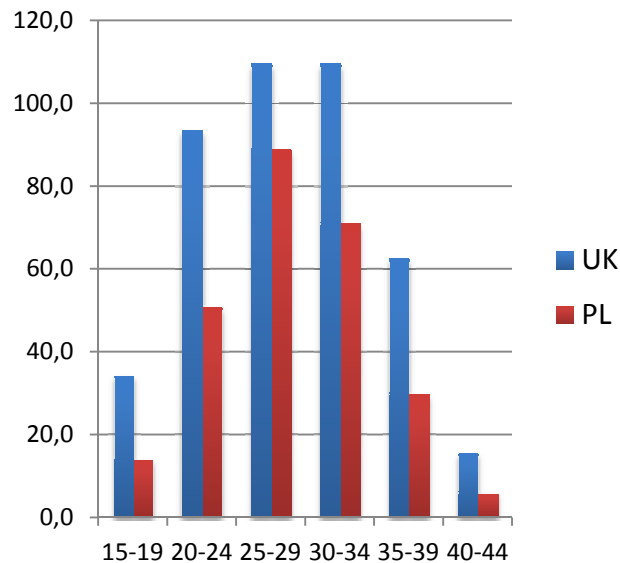
- 75,6% w wynajętych mieszkaniach, 14,7% w własnych pomieszczeniach, 9,7% w „social rented housing”
- 81.4% aktualnie zatrudnieni
- 3.5% bezrobotni
- 1% studenci
- 27% w gastronomii, hotelarstwie i handlu detalicznym
- 20% w przemyśle
- 32% prace nie wymagające kwalifikacji
- 19% robotnicy o średnich kwalifikacjach
- 18% prace w usługach, w tym administracyjnych
- 16% robotnicy o wysokich kwalifikacjach
- 15% specjaliści, kadra kierownicza

→ → *generalnie jeśli chodzi o rodzaj wykonywanych prac
wyraźna poprawa, np. w stosunku do lat 2004-2007*

Zajmują się również...

...tworzeniem lub łączeniem rodzin, prokreacją

Współczynniki płodności: Polki w UK i PL, 2011 r.

UNITED KINGDOM
Births to women born in Poland and population of Poland born women by age group, age-specific fertility rates (ASFRs) and total fertility rate (TFR), 2011, England & Wales

	Births	Population	ASFR
15-19	340	9 878	34,4
20-24	3 017	32 273	93,5
25-29	8 748	79 707	109,8
30-34	6 530	59 551	109,7
35-39	1 657	26 465	62,6
40-44	203	12 874	15,8
TFR		220 748	425,69 2,13

Sources: Births from birth registration data, population data from the 2011 Census, Office for National Statistics

Dlaczego tak liczna?, czyli o...
uwarunkowaniach

Dlaczego tak liczna?

- W literaturze wielość wyjaśnień, zwykle „jednowymiarowych” (płace; poziom bezrobocia; poziom życia; złe perspektywy w PL, zwłaszcza dla kobiet; lepsze warunki do wychowania i kształcenia dzieci w UK; brak możliwości dla rozwoju osobistego w PL, itd.)
- Z drugiej strony – paradoks masowej emigracji w sytuacji ewidentnie korzystnych trendów w Polsce (wysoki wzrost gospodarczy, spadek bezrobocia, wzrost poziomu życia)
- Nasze (Okólski-Salt) podejście:
wielowymiarowość i wieloźródłowość tego zjawiska

Dlaczego tak liczna?

- Rola polityki PL → silne akcentowanie swobody dostępu do rynków pracy UE jako ważnego warunku wstąpienia PL do UE; zaraz po akcesji uznanie dostępu do rynku UK za znaczący sukces → tworzenie wrażenia (klimatu społecznego), że podejmowanie pracy przez Polaków w krajach UE stanowi zjawisko pożądane lub korzystne
- Rola polityki UK → aktywność rządu w urabianiu opinii publicznej w sprawie pożytków z otwarcia rynku pracy dla osób z tzw. A8
- Czynniki o charakterze strukturalnym
  - Demografia: wchodzenie na rynek pracy w PL urodzonych w okresie *baby boom*'u lat 1979-2004 (nadwyżka urodzeń w stosunku do poprzednich i następnych 6 lat, odpowiednio: 322.000 oraz 573.000) w warunkach wysokiego bezrobocia młodzieży do 25 lat (41% w 2004) i wyższych oczekiwań zatrudnieniowych w związku z poprawą poziomu wykształcenia (w stosunku do aktualnie zatrudnionych)
  - Siła robocza: duży potencjał (na obszarach „peryferyjnych”) wymagający „rozgęszczenia”, zamrożony przed 1 maja 2004 na skutek ograniczeń w dostępie do zagranicznych rynków pracy
  - Rynek pracy: różnice w poziomie wynagrodzeń – skorygowanej (PPP) płacy minimalnej 58% a średniej płacy (PPP) pełnozatrudnionego blisko 57%, w tym w przemyśle przetwórczym 75%
  - Rynek pracy: kontrast między PL a UK – bezrobotni i wolne miejsca pracy oraz poziom płac → → *slajd*
  - Trwały, nie ulegający wyczerpaniu popyt na pracowników w UK (w przypadku prac i w sektorach, do których dobrze wpasowywali się napływający Polacy; dopasowania sektorowe → komplementarność wobec innych grup na rynku pracy

Eldorado na brytyjskim rynku pracy: wolne miejsca pracy (tys.; lewa skala) i stopa bezrobocia (%; prawa skala), w 2002 - 2006

Polska 2004: stopa bezrobocia **19,5%**, 220 tys. wolnych miejsc pracy; **13,5** bezrobotnych na 1 wolne miejsce

UK 2004: stopa bezrobocia **4,8%**, 600 tys. wolnych miejsc pracy; **2,5** bezrobotnych na 1 wolne miejsce

Dlaczego tak liczna?

- Aktywność i sprawność agencji zatrudnieniowych w UK (i PL), stopniowo zastępowanych przez nieformalne sieci
- Boom edukacyjny w PL i poprawa kapitału ludzkiego w młodych pokoleniach
  - % osób 19-24-letnich studiujących: 12,9% w 1990/91, 40,7% w 2000/01 i 48,7% w 2013/14
  - w 2002 % z wykształceniem wyższym (13+): 9,9% , ale wśród **25-29-letnich** 20,5% (w 2011 **36,1%!**), a wśród 30-34-letnich 16,2% (w 2011 32,9%)
  - % z przynajmniej pełnym średnim (13+) 41,4%, ale wśród 25-29-letnich ponad 50%
  - upowszechnienie nauki i znajomości **języka angielskiego**: 18% uczniów w 1992/93 a **77%** w 2004/05; 1997 – 9% dorosłych porozumiewało się, 2004 – 17%, 2012 – 30% (75% osób w wieku 18-24)
  - wzrost oczekiwań edukacyjnych młodzieży → wyjazdy na studia do UK
- Inne czynniki po stronie polskiej
  - dostępność różnorodnych tras dojazdowych i środków transportu, ich potanie i wzrost efektywności
  - ułatwienia w migracji dzięki upowszechnieniu kart plastikowych: pieniężnych i telefonicznych
  - poprawa informacji i komunikacji: telefonia komórkowa i internet
  - mitologizacja (w mediach) UK jako swego rodzaju „ziemi obiecanej”

Dlaczego tak liczna?

Wnioski:

1. Typowość i podobieństwo do migracji lat 60. XX w. do Niemiec, Holandii czy Szwajcarii
2. Główny motyw: podjęcie zatrudnienia (niezwykle wysoki, na tle innych grup, poziom aktywności ekonomicznej), inne czynniki zwłaszcza szczególne motywy osobiste, takie jak: podniesienie kwalifikacji (wykształcenia), emancypacja (kobiet), przygoda, ciekawość, itp. (podnoszone w większości analiz tego zagadnienia) – mniej istotne. Lansowany w literaturze wzorzec „płynnej migracji” (młody szukający wyzwania „wagabunda”, niepodążający według wyraźnie określonej strategii) nie odpowiada tej rzeczywistości
3. Brak wyjaśnień w istniejących teoriach migracji. Wielość i złożoność uwarunkowań zjawiska wymaga odrębnego, nowego podejścia, także ze względu na jego pojawienie się w nowych warunkach instytucjonalnych w nowym kontekście globalnym. To podejście wyraża skrót myślowy: **właściwi ludzie w odpowiednim miejscu i w sprzyjających okolicznościach.**
4. „Właściwi ludzie” – ludzie zbędni w Polsce, wyposażeni jednak w odpowiednie cechy/kompetencje
5. „Odpowiednie miejsce” – brytyjski rynek pracy
6. „Sprzyjające okoliczności” – wejście PL do UE, pełne otwarcie UK (a nie np. Niemiec)

Dziękuję za uwagę!